

Bohoslužby v Zábřeze 4.března 2018

Jan 2, 13-25

Milé sestry, milí bratři, říká se, že ticho léčí. To si asi uvědomujeme tím víc, čím hlučnější je svět kolem nás. Kdysi jsem se těšil, jak půjdu na Štědrý den do kostela a jak si na cestě mezi poli užiju té krásné tiché noci, o které jedna z vánočních písní zpívá. Ticho pod hvězdami podtrhující jedinečnost okamžiku příchodu Božího Syna se však nekonalo. I na polní cestě daleko od města byl pořád nějaký hluk. Svět je zkrátka stále v pohybu a tak ono ticho, klid mu poněkud začíná scházet. Jakoby pro něj nebylo místo, jeho ztráta se stává daní za naši vyspělost, za pokrok snad ve všech oblastech lidského života. Řekli bychom, že nezbyvá nic jiného, než se s tím smířit. Ale přeci jen to nemění nic na skutečnosti, že člověk ten klid a pokoj ke svému životu potřebuje. A tak hledá místo pokoje.

Ideálním místem pokoje je chrám. Nejen proto, že svými silnými zdmi přeci jen zadrží mnoho z okolního ruchu, ale ukazuje ke ztišení ještě jiným způsobem. Člověk může pozvednout svůj zrak vzhůru a uvědomit si, že na tom tichu je posilující, že není sám. Je to takový zvláštní pocit. Ticho, které vyhledává a nachází, neplyne z prázdnoty, z toho, že kolem není nic, co by útočilo na jeho pokoj. Naopak, je zde někdo, kdo ten pokoj přináší, kdo jím lidský život naplňuje. Proto má takové místo jako chrám pro člověka veliký význam. Odkazuje k pokoji nikoliv mrtvým klidem, ale živoucí přítomností toho, který k člověku přichází. Člověk utíká před projevy lidské živosti, která ubíjí jeho život, aby z živosti Boží jeho život zase pookřál.

Když se vrátím k mé štedrovečerní cestě, tichá noc zaplavující pokojem lidský život, se neodehrála mezi poli, ale mezi stěnami kostela, do kterého jsem mířil. Podobně asi vnímáme všichni, jak důležité je pro náš život, že máme možnost přicházet do chrámu, do kostela či modlitebny, abychom tak nacházeli ztišení před Bohem. Ve stále rostoucím tempu běhu lidského života už pomalu ani moc jiných míst, kde by se mohl člověk v klidu zastavit a naslouchat Bohu, nezbyvá. Je stále těžší nechávat tu vřavu světa někde bokem, držet si ji od těla, aby byl v našem životě prostor na setkání s dárce našeho pokoje.

Ježíš jednou před Velikonocemi také zamířil do chrámu. Chystal se veliký svátek, oslava nejvýznamnější události v životě lidu. Už jen to, že přijde mnoho lidí vytváří docela hluk. Ale tento hluk postupně může zanikat ve zpěvu chrámových služebníků, v poklidu posvátného místa, kde mysl člověka má být upnuta k Hospodinu a jeho vysvoboditelskému dílu. Důvod, proč tolik lidí přichází, je přeci právě v tomto setkání. Už Mojžíš to tak nařídil. Třikrát v roce na výroční slavnosti se má každý Hospodinův vyznavač objevit před jeho tváří. Má k Bohu přijít, ukázat se mu, být s ním. Takové setkání si zaslouží určitou úctu. Když si můžeme vybrat, většinou si pro setkání s někým pro nás důležitým vybereme spíš lavičku v parku, než autobusovou zastávku na výpadovce z města. Přijít na slavnost Hospodinovu tedy má v sobě očekávání místa klidu, pokoje. Avšak skutečnost je úplně jiná, jak jsme dnes četli. Pokoj a klid v chrámu nevládne. Je zde spěch stejně jako někde na ulici, na trhu. Na přítomnosti takového davu lidí se dá přeci pěkně vydělat. Proč to tedy nechat být? To je jedna strana mince. Druhou stranou je samotný význam návštěvy tohoto místa, tohoto setkání s Hospodinem. Prodávání obětních mincí a zvířat má samozřejmě svou praktickou stránku, mnoha lidem to pomůže. Ale stojí za pozornost otázka, co se pomalu odehrává v lidské mysli v jeho vnímání celé události? Liší se pak nějak návštěva chrámu od jiných běžných záležitostí lidského života? Neztrácí se svatost, tedy oddělenost nejen místa, ale také děje, pro který je určeno? Tržiště v prostorách chrámu tak může být nejen nežádoucím rušením klidu, ale také vyjádřením formality celého prostoru a tím i formality jeho účelu. Promítá se zde tak přístup návštěvníků, kteří už nevnímají hodnotu Boží přítomnosti a proto ani trní ruch na ně nepůsobí příliš rušivě. Z vymoženosti se stal formální úkon. A chrám tak ztrácí svou hodnotu, potřebu ochrany jeho jedinečnosti. Myslím, že v souvislostech, které provázejí celé Janovo evangelium, je možné mluvit o tom, že zbožnost se stala jen součástí obchodu mezi člověkem a Bohem. Pak tržiště jako součást chrámu není problém, ale logické vyústění lidského přístupu k Bohu. Chrám se stává podobenstvím lidského života.

Ježíš reaguje velice horlivě, bere bič a všechny ty obchodníky z prostoru chrámu vyhání. Chrám je místo svaté, oddělené pro setkání s Bohem a ne pro výhodnější obchody. Jeho reakce je vskutku prorocká. Tedy v tom smyslu, že proroci často burcovali k očistě Božího lidu, k tomu, aby prostor, kde lid žije, byl svatým místem. Myslím, že i nám je taková věc pochopitelná. Sami vnímáme, že chrámový prostor má své určení jako místo setkání s Bohem. Cokoliv jiného v něm nemá co pohledávat. Přesto Ježíšův postoj nevyvolává nadšení, ale spíše nevoli ze strany autorit. Ti, kdo by sami měli Ježíši spíše pomáhat, protože dbát na posvátnost tohoto místa je i jejich povinností, se ptají, co to dělá? A jejich otázka v podtextu nese spíše rozhořčení nad tím, jak si něco takového mohl dovolit. Jakým znamením nás přesvědčíš, že tak můžeš konat? Jinými slovy, jak prokážeš svou autoritu, která přesahuje i starší lidu a zákoníky? Odpověď sami vědí, je to z jejich pohledu výtržnost, kterou nelze omluvit nějakým znamením. Nezasahují však nějak tvrdě a pouští se s Ježíšem do debaty. Ježíš totiž jako znamení ukázal cestu, která je před ním, ukázal Boží moc, kterou budou moci sami brzy poznat, když ho vydají kříži, když k jeho hrobu přivalí kámen, který Bůh zase odvalí. Ježíš odpovídá poukazem k autoritě, která přichází očistit Boží lid. A navazuje tak na mnohé proroky, kteří mluvili nejen proti hříchu lidu, ale také proti hříchu kněží, kteří živou úctu k Hospodinu zaměnili za neživou kulturní vložku v životě svého lidu.

Ježíš si se svými protivníky moc nerozumí. Zatímco oni vidí před sebou konkrétní stavbu, vidí kameny ohraničující prostor posvátna, Ježíš ukazuje na své tělo. A obecně tak mluví nejen o svém těle, ale i o lidském životě. Apoštol Pavel to později vyloží jednoduchým odkazem. Vy sami jste chrám. Naše tělo, náš život, naše společné dílo se stává prostorem setkání s Bohem. A tím pádem i do něj se promítá ono znesvěcení tržištěm, pošpinění přítomností mnoha věcí, které zde nemají místo. Svědectvím toho, že Ježíš má moc i takový chrám očistit je právě jeho cesta kříže. Zároveň tím říká, že jeho moc je tou skutečnou mocí nad lidským životem. Dokáže totiž dát do pořádku to, co kněží se zákoníky a dalšími umí jen zbořit. Skutečně je to krásné podobenství zápasu o lidský život. Moc lidských autorit tento život stále více odvádí od Boha, stává se překážkou mezi člověkem hledajícím pokoj a Bohem.

Toto postavení autorit vede i nás k zamyšlení. Není jistě problém, aby se i v kostelech objevili různí trhovci. Bude-li to mít svůj účel, nikdo se tomu třeba ani nebude moc bránit. Jak se ale zdá, není to vlastně ten největší problém. Obchodníci v nádvořích chrámu jsou jen špičkou ledovce, jsou završením řetězce, který je mnohem delší a rozsáhlejší. Na počátku tohoto řetězce stojí vztah člověka k Bohu. Spíše tedy okamžik, kdy se tento vztah začíná nějakým způsobem měnit. Radostné setkání s Hospodinem jako zdrojem života střídá rutinní obřad a později i spíše obchodní vztah. Můžeme si tedy docela dobře představit, jak Ježíš přichází do našeho života a nachází ho plný věcí, které se tam vyskytovat nemají. A zejména místo, které má být vymezené Bohu je zcela změněné. Třeba tím, že mu nevěnujeme svůj čas, nebo setkání s ním spíše odbýváme, než bychom se z něj radovali. Prostě a jednoduše, jakýmkoliv přičiněním se děje, že v lidském životě se nahromadí mnoho věcí, které ruší jeho pokoj, nedovolí mu soustředit se na vztah s Bohem. Když je Ježíš začne vyhánět, může být reakce stejná jako jsme četli v Janově evangeliu – tedy nelibost přetavená do otázky po autoritě. Jakým způsobem, jakým znamením, prokážeš Ježíši, že smíš takto radikálně vstupovat do běhu mého života? Ono nemusí být příjemné, když nám Ježíš chce udělat pořádek v našem životě. Tak jako obchodníci hned na chrámovém nádvoří, má i pro nás mnoho věcí ve vztahu k Bohu své místo právě svojí pohodlností, nenáročností. Jeví se výhodně, protože pomáhají zdánlivě jednoduché cestě následování, která toho od nás moc nevyžaduje. Proto není vidět potřeba cokoliv měnit, vzdávat se celkem výhodného způsobu fungování našeho života. Když to přesto Ježíš dělá, nabízí se tedy otázka proč? Jaký k tomu má důvod? Odpověď vlastně známe. Souvisí s jeho křížem a prázdným hrobem. Právě v nich se ukazuje, jak veliký balvan na naší cestě života leží. Tak veliký, že mnohdy už ani není poznat, že ta cesta jde dál, pokračuje za tím balvanem, u kterého jsme se zatím celkem pohodlně utábořili.

Za pár týdnů si velikonoční příběh budeme znovu připomínat. A tak je dobré, abychom mysleli i na to, že Ježíš přišel nejen kázat anonymnímu davu a vyhlášovat jakési obecné pravdy. Přinesl konkrétní slovo i do našeho života, aby tak v tomto životě očistil prostor pro setkání s naším Bohem. Možná se zdá jeho postup někdy trochu tvrdý, ale touto očistou dává našemu životu možnost, abychom službu Bohu vnímali nejen jako výraz naší kultury, ale jako setkání s tím,

kdo dává tomuto životu svou radost a pokoj. Smíme si tak dostávat dar ticha, ve kterém umírá nepříjemná vřava světa kolem nás a zaznívají jemné tóny života v Boží náruči.

Pane Ježíši, přicházíš očistit naše životy od všeho, co nás vzdaluje tvému Otci. Dej nám, ať je čisté naše srdce i sluch, abychom mohli stále slyšet tvůj jemný a tichý hlas zvěstující radost z Boží přítomnosti.

Amen.

p { margin-bottom: 0.25cm; line-height: 120%; }